

Linnéuniversitetet

Institutionen för kulturvetenskaper

Examensarbete

Brott med dödlig utgång 1950 – 1959

Författare: Karolina Berg

Examinator: Hans Hägerdal
Handledare: Erik Wångmar
Termin: VT19
Ämne: Historia
Nivå: Kandidatuppsats
Kurskod: 2HIÄ2E

Abstract

This essay is about criminal cases with deadly outcomes in Skåne during the period 1950 - 1959. The seven chosen cases were gathered from criminal records from the "härdansrätt" in Frosta and Eslöv. These cases have not previously been written about and therefore somewhat unheard of. The focus will lay on the gender, age and social status of the perpetrators. Some of the years in are of less importance since no crimes with deathly outcome was found. The most dominated cause of death are crimes commired in traffic. Traffic offenses spiked in the 1950's when the use of motor vehicles was more common and more people fell victim to those kind of accidents. The main point of the essay is to examine why the accidents/crimes led to death and how the media wrote about it.

Sweden's first mass murderer, Tore Hedin, will be mentioned. He is worth mentioning since he was active during the chosen time period, but since he wasn't put before a trial, he won't be part of the main study.

Tack till

Jag vill även passa på att tacka min handledare Erik Wångmar för allt stöd och hjälp som jag har fått under denna perioden. Jag vill även tacka Richard Ottvall för att du tog dig tiden att läsa igenom min uppsats.

Tack till min familj som hjälpte mig att gå igenom domböckerna på Lunds arkiv.

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.2 Syfte och frågeställningar	4
1.3 Avgränsning och disposition	4
2. Tidigare forskning	5
3. Teori	8
4. Metod	9
4.1 Källmaterial	10
4.2 Etiska riktlinjer	11
5. Bakgrund	12
5.1 Sveriges värsta massmördare – Tore Hedin	13
6. Huvudstudie	15
6.1 Fall 1950 - försök till dödligt våld	19
6.2 Fall 1950 - Mordbrand	20
6.3 Fall 1951 - Bilolycka	21
6.4 Fall 1952, - Dråp	21
6.5 fall 1954 – Barnamord	25
Det står ingenting om detta i varken Arbetet eller Skånska Dagbladet.	25
6.6 Fall 1954 - Bilolycka	26
6.7 Fall 1957 - Bilolycka	26
7. Analys och diskussion	26
8. Didaktisk reflektion	32
9. Referenser	33

1. Inledning

Min uppsats fokuserar på brottsfall med dödlig utgång eller försök till detta under perioden 1950–1959. Fallen är hämtade ur Frosta och Eslövs domsagas häradsrätt, belägen i dåvarande

Malmöhus län. Fallen som tas upp är brott som inte har uppmärksammats tidigare och som är därför okända för många. Uppsatsen kommer att undersöka vad olika tidningar skrivit om fallen, så som *Arbetet* och *Skånska Dagbladet*. Tore Hedin som räknas som Sveriges första massmördare kommer att nämnas då han var aktiv under den valda tidsperioden.

Det jag kommer lägga fokuset på är på gärningspersonen, kön, ålder och vad personen hade för social status. Men även den sociala utsattheten så som psykisk ohälsa och missbruk.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka brott som leder till döden. Det som jag väljer att lägga fokus på är varför dessa fallen leder till just döden och hur media väljer att framställa gärningspersonen och offret i media.

Frågeställningar:

1. I vilken omfattning förekom brott med dödlig utgång eller försök till sådant brott inom domsagan 1950 - 1959?
2. Vilka eventuella bakomliggande orsaker fanns till att brotten ägde rum?
3. Hur framställdes gärningspersonen i media?
4. Vad hade offret och gärningspersonen för relation till varandra?

1.3 Avgränsning och disposition

Avgränsningar har skett på egen hand då tanken var att hitta fall 1950–1959. Det fanns 12 domböcker som jag fick tag i men under vissa år saknades fall där brott ledde till döden. Åren som därför faller bort är 1953, 1955, 1956, 1958 och 1959.

1952 sker de så kallade Hurvamorden där polismannen Tore Hedin begår 10 mord. Dessa mord kommer inte att undersökas på grund av att gärningsmannen aldrig dömdes för sina brott. Däremot kommer han att nämnas och det kommer att föras en diskussion kring honom.

2. Tidigare forskning

Det finns en hel del forskning kring Tore Hedin och Hurvamorden. Jan Hemmel var en regissör och tv producent ifrån Malmö och har gjort en serie i både tv och i bok form av skånska mord och däribland tar han upp dessa mord och andra kända brott som har ägt rum i Skåne. Hedin blir känd som Hurvamördaren då han först slår ihjäl sin före detta fästmo och föreståndarinnan till det äldreboende som hon jobbade på och sedan tände han eld på boendet. Han flydde sedan hem till sina föräldrar i Kvärlöv, där han slår ihjäl dem i sömnen för att de inte ska se var deras son har gjort och lida på grund av detta. Han tar sig sedan vidare till Bosarpsjön och dränker sig. Det blev ingen rättegång av detta mordfall då det inte fanns en gärningsman att döma. Det som är unikt i detta fall är att Hedin arbetade som vikarierande fjärdingsman (polis) och att han utredde sina egna mord.¹

De brott som jag har fått tag på har ingen tidigare forskat om eller i alla fall inte som jag kan finna någonstans. Det är brott som inte har lett till sådan uppståndelse som i Hedins fall. Erik Wångmar har skrivit en bok som berör kvinnlig brottslighet i Sverige 1950–1959. Där tittar han utifrån ett genusperspektiv. Framförallt tittar han på varför det är färre kvinnor än män som begår brott och hur förutsättningarna har ändrats under den tidsperiod som han har valt att forska på.² Han tittar även på kvinnans utsatthet utifrån det sociala och det mentala perspektivet. Han skriver vidare att kvinnor som begick brott ansågs vara monster och att det ansågs vara okvinnligt att göra en brottslig handling. I hans framställning görs jämförelser av hur många kvinnor respektive män som fälls för ett brott under tioårsperioden som han undersöker.³ Det är viktigt att påpeka att i siffrorna syns inte de som straffriförklarades som psykiskt sjuka eller förståndshandikappade. Dessa kunde istället omhändertas för vård. Brott som man kunde bli straffriförklarad ifrån var många så som dödligt våld, misshandel och aborter. Det fanns naturligtvis andra brott som man ansåg vara mildare. De brott som rörde sig om dödligt våld, misshandel och kvinnor som dömdes för illegal abort hamnade i samma kategori och därför får man inte en klar bild av vilken form av brott det rör sig om. Man kan se en klar ökning med 50% som straffriförklarades mellan 1950–1959. Männerna ökade 51%

¹ Hemmel, Jan, Skånska mord, Kristianstads boktryckeri 2010 s.192–198

² Wångmar, Erik, *Ett obetydligt samhällsproblem: kvinnlig brottslighet i Sverige 1950 – 1959* Gidlunds förlag, 2016, s 47- 48

³ Wångmar s.119

medan kvinnorna ökade med 38%.⁴ Wångmar tar upp sex brottstyper där av fem ses som grova brott medan ett av dessa sex inte betraktas som lika grovt.

Grövre brott är följande:

- Mord
- Mordförsök
- Dråp och dråpförsök
- Misshandel som lett till döden
- Barnamord och försök till barnamord

Mindre grova brott:

- Vållande till annans död.
 - Detta var framförallt aktuellt vid trafikolyckor med dödlig utgång.

Wångmar förklarar vidare i sin bok att det låga antalet som fälldes för mord och mordförsök, dråp och dråpförsök samt dödsmisshandel har sannerligen straffriförklarats, detta då man ansåg att de som begick dessa brott led av någon allvarlig psykisk sjukdom eller av förståndshandikapp. Istället var straffet psykiatrisk tvångsvård på obestämd tid. Det finns en del brott som aldrig gick till åtal trots att dessa innebar dödlig utgång. Anledningen till detta var att en sinnesundersökning gjordes och det visade sig att gärningsmannen med största sannolikhet skulle bli straffriförklarad.⁵

Vid den här tiden sågs trafikbrottsligheten som ett samhällsproblem då motortrafiken ökade under 1950 - talet. I bilregistret ökade antalet motorfordon markant från 1950 till 1960 och i mitten av 1966 var det omkring två miljoner fordon eller sex gånger fler än 1950. Hans Klette skriver om den svenska trafikbrottsligheten att trafikbrottslingar inte skiljer sig ifrån den traditionella brottsligheten. Att det kan finnas ett samband mellan social missanpassning samt hög olycksfallsbenägenhet och tidigare trafikbrott står ganska klart. Den åldersgrupp som är dominerande när det kommer till trafikbrott är de som är under 30 år, de är även dominerande när det kommer till annan brottslighet. Men med ett undantag av rattfylleri som begås av äldre personer med annan social klass och andra yrken.⁶ Klette påpekar att med tanke på att motortrafiken ökar så ökade också olyckor med 8 - 10% årligen, vilket har resulterat i ett stort

⁴ Wångmar s. 140–141

⁵ Wångmar s. 140–141

⁶ Klette, Hans, *Den svenska trafikbrottsligheten*, Brotts och straff, Staffanstorps 1996 s. 149

samhällsproblem. Han hänvisar till den officiella statistiken där det endast redovisar antalet polisundersökta trafikolyckor, detta ska ha tredubblats från 1950 - 1962 och har sedan hållit sig omkring 63,000 fall årligen. Man har under många år försökt att öka trafiksäkerheten.⁷

I trafikbrottslagen från 1934 som är den första lagen om brott i trafiken fanns det vissa bestämmelser som ansvarade för rattfylleri, grov vårdslöshet och smitning, medan oansvarighet och olovligkörning behandlades i motorfordonsförordningen. Men det fanns inget som behandlade hinder eller störning i trafiken (§2 på nästa sida).⁸

Före 1934 var bestämmelserna om förseelser och brott i trafiken samlade i vad man kallar för motorfordonsförordningar och dess föregångare, som går hela vägen tillbaka till början av 1900 - talet. Enligt trafikbrottslagen §1 döms de för vårdslöshet i trafiken till dagsböter, men det är bara om trafikanten brister i den verksamhet som förekommer i trafiken. Grövre vårdslöshet där trafikanten är likgiltig när det kommer till människor och egendom döms därför till fängelse i högst ett år.⁹ Trafikbrottslagens 3§ är den mest använda bestämmelsen under 50 - talet. Årligen är det 13,000 personer som fälls för ansvar enligt denna paragraf.¹⁰

När det kommer till lagstiftning för grövre trafikbrott gällde 1951 års lag om straff i vissa trafikbrott. Det som behandlas är:

- Vårdslöshet i trafiken (§1)
- Hinder eller störning i trafiken (§2)
- Olovlig körning (§3)
- Rattfylleri (§4)
- Smitning (§5)

⁷ Klette s. 149

⁸ Klette s. 151

⁹ Klette, s. 151

¹⁰ Klette s. 152

3. Teori

Den teoretiska utgångspunkten kommer att vara social utsatthet. I regel när man begår ett brott som resulterar i död har man oftast blivit sviken av samhället eller mår dåligt av andra orsaker. Det är något som har gjort så att man har drivits till att begå ett brott och i detta fallet lett till att döda. Mitt material består även av fall som rör sig om vållande till annans död i olyckor som har skett men kanske kan man även se att det finns vissa faktorer till att olyckan har skett. Men det behöver inte finnas några tecken på social utsatthet på samma vis som när man planerar att ta någons liv, det behöver inte enbart röra sig om planerade mord utan också om dråp. Socialhistoria står för att man tittar på samhället som en helhet. Det man tittar på är bland annat sociala problem så som fattigdom, okunnighet, psykisk ohälsa och sjukdom.¹¹ Socialhistoria innebär de olika levnadsvillkor som finns beroende på vem man är i samhället. Det kan handla om livet både i det egna hemmet och ens roll ute i samhället

Gärningspersonerna som kommer presenteras längre ner kan ha varit påverkade av social utsatthet. Kanske lider någon av en sinnessjukdom eller är utsatta på något annat vis, vilket i sin tur leder till att dödligt våld använts. Men det behöver inte bara bero på psykisk sjukdom utan också på grund av mental utsatthet så som ekonomiska problem som kan leda till psykisk ohälsa. Det som också är viktigt att ha i tankarna är att de som lider av social utsatthet löper inte bara en större risk till att begå brått utan också att de utsätts för brott. Den sociala utsattheten fokuserar också på vem det är som är gärningspersonen, oftast (inte i alla fall) är det någon närstående när det kommer till kvinnor. Men när det kommer till män som utsätts för ett brott så är gärningsmannen oftast okänd och brottet sker utanför hemmen.¹²

Alkoholmissbruket ansågs vara en form av sinnessjukdom under denna tid, då ett missbruk av denna sort kunde påverka individens mentala hälsa negativt. I min studie är det bara ett fall där det är en kvinna som är gärningspersonen och gör sig skyldig till barnamord. De andra sex brotten är utförda av män. Men det är allt fler kvinnor som faller offer för deras gärningar. Kan det vara så att det var fler män än kvinnor som led av social utsatthet under den valda perioden 1950–1959? Och vad beror den sociala utsattheten på? Är det på grund av fattigdom, är det en sinnessjukdom eller är det av någon annan anledning?¹³

¹¹ Tosh, John, *Historisk teori och metod*, studentlitteratur, 2011, s. 85

¹² Wångmar, s. 51

¹³ Wångmar, s. 51

Wångmar skriver att begreppet utsatthet är kopplade till tre huvudförklaringar som i början av 1900- talet kan vara en huvudförklaring till varför brott begicks.

1. En försämrad moral hos människan.
2. Svåra sociala men också ekonomiska levnadsförhållanden.
3. Sjukdomar hos vissa människor.

Dessa tre orsaker kan ha något till den sociala utsattheten, men det är viktigt att betona att den sociala och den ekonomiska levnadsförhållanden var bättre under 50- talet än början på 1900.¹⁴

När det kommer till psykisk sjukdom så kom det en ny lag som trädde i kraft år 1858 som hade ett viktigt syfte. Genom intagning på sinnessjukhus så tar man bort de personer som anses vara våldsamma och farliga för samhället. Det som kunde vara en avgörande faktor för att bli intagen var hastiga personlighetsförändringar, obegripligt språk eller någon annan form av avvikande beteende. Ett missbruk kunde påverka det mentala tillståndet. Under 1950-talet hade intagning av patienter i mentalvården ökat markant.¹⁵

4. Metod

För att besvara mina frågeställningar kommer jag huvudsakligen använda mig av en kvalitativ metod men kvantitativa inslag kommer att förekomma. Den kvalitativa metoden är en textanalys som jag kommer att använda mig av för att läsa och tolka mitt källmaterial. Jag kommer i min huvudstudie använda mig av kvantitativ metod då jag kommer att ha tre tabeller som jag har gjort i samband med min handledares hjälp. De kommer att behandla följande:

- Åtal för brott med dödlig utgång eller försök till detta
- Fällda för brott med dödlig utgång eller försök till detta
- Straff för personer som dömts för brott med dödlig utgång eller försök till detta

Anledningen till att jag väljer att använda mig av denna metod är att det blir tydligare för dig som läsare när man använder sig av tabeller/statistik. Kvantitativ metod/analys kan användas i två syften. Det första är att beskriva data på ett bra sätt och det andra är för att prova

¹⁴ Wångmar, s. 51

¹⁵ Wångmar, s. 53

hypoteser om samband mellan variabler.¹⁶I min uppsats kommer jag därför att använda mig av tabeller som visar år för år hur det såg ut och sedan diskutera detta med hjälp av den kvalitativa metoden för att beskriva vad det är vi ser i tabellen. Man kan inte bygga en studie på bara statistik utan oftast måste man använda sig av en textanalys också för att få en klarare bild om vad det är tabellerna egentligen visar. Textanalyser används för att tolka något, oftast är det frågan som man ställer till källmaterialet som är avgörande. Det man oftast vill tolka är ett historiskt skede, en samhällsprocess eller som i detta fallet en persons avvikelser med en viss handling.¹⁷

4.1 Källmaterial

Mitt material är hämtade ur domböcker och är därför rättegångsprotokoll. Källkritik är viktigt och jag kommer läsa och tolka de utvalda domarna. Jag utgår ifrån att det som är skrivet är sant men läser och tolkar ändå med ett granskande öga då man ibland ville framstå gärningsmannen i ”dålig dager”. Jag kommer även ha med tidningar (*Arbetet och Skånska dagbladet*) i min studie som jag kommer vara mer skeptisk till då fakta inte nödvändigtvis är sanningsenliga. Därför är domarna det material som är viktigast i min studie. Det är viktigt att påpeka att man ska vara källkritisk då det är ganska lätt att tro på allt man läser.¹⁸En källa ska besvara ens studie och därför är det även här viktigt att ställa rätt frågor och inte lita helt på materialet.

Mitt källmaterial består av domar som är hämtade ur Frosta och Eslövs domsagas härdansrätt. Jag hittade sju fall som jag tyckte passade in bra i min uppsats. Det finns dock ett fall som sticker ut ifrån mängden som jag väljer att ta med ändå. Det finns en dom där mannen åtalades för mordförsök, men åtalet kommer att ogillas och åtalet kommer att ändras till misshandel, vilket han också senare döms för och får sitta i fängelse i fem månader. Jag har valt att ta med detta brott då det dels fängade mitt intresse och för att han faktiskt till en början blev åtalad för mordförsök. Framför allt blir det mer intressant då man gärna vill veta varför åtalet ändrades då ett mordförsök anses vara ganska allvarligt. Jag har även valt att ta med vållande till annans död för att få fler fall i min uppsats, då bilolyckor ökade dramatiskt under den valda tidsperioden. Vållande till annans död är intressanta då de egentligen inte har haft något uppsåt till att döda utan det är bara vårdslöshet eller att olyckan varit framme.

¹⁶ Gustavsson, Martin & Svanström, Yvonne, *Metod guide för historiska studier*, studentlitteratur AB, Lund, 2018, upplaga 1:1 s.189

¹⁷ Gustavsson, s. 69

¹⁸ Gustavsson, s.41

Jag kommer även att använda mig av lokala tidningar för att få fram en bild av vad man skrev i media. Det som står i media stämmer inte alltid överens med det som domen visar. Jag kommer använda mig av två lokaltidningar för att få en bredare bild om vad tidningsläsarna fick reda på. Och framför allt om man målade upp gärningsmannen som en ond människa eller om man gav en relativ rättvisbild om vad det verkligen var som hände. Och framför allt hur framställde man de personer som ”råkade” döda människor via olyckor. De lokaltidningar som jag väljer att ha med i min uppsats är *Arbetet och Skånska Dagbladet*. Jag har valt att studera tidningarna via mikrofilmer som jag har fjärrlånat ifrån Göteborgs universitetsbibliotek. Det har varit många filmer att titta på men allt har inte gett resultat då alla fall inte har uppmärksammats i media.

Jag kommer även att beröra Tore Hedin som jag har nämnt tidigare och gå mer på djupet om varför hans fall är så väl skrivet. Till min hjälp kommer jag använda mig av Johan Perssons bok, *Sveriges värsta massmördare: Gåtan Tore Hedin*.¹⁹ Det ska tilläggas att det är ett brott som än i dag diskuteras kring mina hemtrakter Höör då han härjade i närheten.

4.2 Etiska riktlinjer

Av respekt mot anhöriga både när det kommer till offret och gärningspersonen så kommer jag inte nämna några namn. Jag kommer däremot skriva ålder, kön och vilken social status de hade. När det kommer till att benämna vart de kom ifrån och vart brottet ägde rum så kommer jag använda följande benämningar: landsbygd, större tätort och mindre tätort. Då jag anser att namnen inte har någon stor betydelse för mitt resultat. Hurvamorden behandlas annorlunda då det är så pass uppmärksammade i svenska historia/media. Många vet om polismannens grova brott. Det är ett välkänt brott som man har gjort en tv-serie på. Ett flertal böcker har behandlat Tore Hedin och därför ser jag ingen anledning till att anonymisera varken honom eller de som miste sitt liv.

¹⁹ Persson, Johan, *Sveriges värsta massmördare: Gåtan Tore Hedin*, Storytel pocket, 2017

5. Bakgrund

Under 1950 - talet och framåt ökade det dödliga våldet i Sverige.²⁰ Samtliga fall som rör dödligt våld förutom barnadråp ska anmälas som dråp, mord eller misshandel med dödlig utgång. Men det finns statistik som tyder på att det finns många fall med dödligt våld som anmäls som vållande till annans död. Sådana fall kan kategoriseras i tre brottskategorier:

- 1.Samband med trafikolyckor
2. Arbetsolyckor
- 3.Övrigt

I min undersökning rör det sig bara om trafikolyckor och mordbrand när det kommer till vållande till annans död.

I den svenska kriminalstatistiken hittar man många strafflagsbrott som skedde under 1950 – talet. Våldsbrott, mord, dråp och misshandel med dödlig utgång är sådana brott som ökade under 50-talet.²¹ I Malmö såg man en stor ökning när det kom till våldsbrottslighet.

En ökning av motortrafiken skedde också, så som rattfylleri ökade drastiskt under 50-talet men sjunker sedan 1959. Ett brott som är väldigt dominerande under 1950-talet är motortillgrepp, som vi idag benämner som stöld.²²

I Strafflagberedningen från mer än 50 år sedan skrevs att man har som uppgift att skydda samhället och dess medlemmar ifrån brottslighet genom att förebygga brottslighet. Och därför stiftade man en ny lag som skulle göra just detta.²³ En av de svåra sakerna var att försöka förebygga dödlighet i trafiken, vilket gjordes genom att se över vägar och andra saker som rör trafiken för att minska risken för trafikolyckor. Detta skulle man försöka att förebygga trots att dödligheten hade sin orsak i vårdslöshet eller en olycka.²⁴

Det sker en förändring när det kommer till straff för vårdslöshet i trafiken där normalstraffet för rattfylleri och smitning var fängelse, men under mildare omständigheter kunde det enbart bli dagsböter. 1951 blev det en satsning på dagsböter eller fängelse för vårdslöshet och smitning men även för grov olovlig körning. Det kommer senare att ske en förändring den 1 juli 1966, då man tog bort fängelse ur straffsatsen för enkel vårdslöshet i trafiken. Villkorlig

²⁰ Brottsförebyggande rådet, Dödligt våld i kriminalstatistiken, https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800015061/1371914730264/2003_dodligt_vald_i_kriminalstatistiken.pdf s.5

²¹ <https://svjt.se/svjt/1961/199> s. 198

²² <https://svjt.se/svjt/1961/199> s 199

²³ Hanns von Hofer, Brott och straff i Sverige, Historisk kriminalstatistik 1750–2010 Diagram, tabeller och kommentarer, Stockholms universitet, 2011, s. 14

²⁴ Hanns von Hofer, s. 16

dom är något som man redan 1934 ansåg att inte vara lämpligt vid brott enligt trafikbrottslagen.²⁵

5.1 Sveriges värsta massmördare – Tore Hedin

1951 var Tore Hedin vikarierande fjärdingsman, en titel som härstammar ifrån medeltiden. Det var personer som var någon form av innehavare för skatteindrivande men så småningom började fjärdingsmän fungera som poliser på landsbygden. Hedin var bara vikarierande fjärdingsman i Tjörnarp som är ett litet samhälle i mitten av Skåne och ligger norr om Höör.²⁶ Hedin var inte utbildad till polis men hade fått jobbet när man sänkte kraven. Han hade sökt till polisskolan ett par gånger men hade då blivit nekad. Tore Hedin själv kom inte ifrån Tjörnarp utan han var uppvuxen på ett småbruk utanför Landskrona.²⁷ Kvarnägaren Allan Nilsson som var god vän med Hedin kommer bli det första dödsoffret den 28 november 1951. Hedin var i behov av pengar, vilket han visste att Nilsson hade. Han slog därför honom med en yxa och tände sedan fyr. I nattmörkret när han var på väg hem sågs han av en person som hade lagt märke till uniforms mössan men som inte hade kunnat se vem det var som bar mössan.²⁸ Lastbilschauffören som hade förhört angående den mannen han hade sett såg en bild av Hedin och var övertygad om att det var mannen han hade sett med uniformsmössan. Han funderade på att gå till polisen med dessa uppgifter men han lät bli då det var grova anklagelser mot en polis.²⁹

Hedin var den polis som började utreda Nilssons mord. Hedin pratade gärna med journalisterna och gav dem hela tiden detaljer om vad man visste och inte visste.³⁰ Det var ingen som var beredd på det som komma skulle, att han kom att bli Sveriges värsta massmördare.

Så småningom förlovade sig Hedin med Ulla Östberg som arbetade på ett ålderdomshem i byn Hurva som ligger utanför Eslöv. Hedin misshandlade Ulla väldigt grovt och blev anmäld till landsfogden i Malmöhus. Såklart blev Hedin arg och ville skada Ulla. Den 20 augusti funderar han på vad han ska ta sig till. Om inte han får Ulla ska ingen annan det heller. Men han ville inte att hans föräldrar skulle vakna upp till nyheterna att deras son var en mördare.

²⁵ Klette, Hanss. 152

²⁶ Swahn, Jan- Öjvind, *svenska mord - märkliga mordfall ur den svenska kriminalhistorien*, Ordalaget Bokförlaget AB, 2003, s. 198

²⁷ Swahn, s. 199

²⁸ Swahn, s. 198

²⁹ Persson, Johan, s.57

³⁰ Persson, Johan, s.64

Föräldrarna hann nog inte ens vakna innan de blev ihjälslagna av deras egen son. Efter han hade gjort detta begav han sig till Hurva för att avsluta det han hade påbörjat och han skulle mörda Ulla.³¹

Ulla som var uppgiven hade frågat föreståndarinnan om hon kunde sova hos henne. Hedin var framme i Hurva vid ett tiden, klättrade uppför brandstegen till det rum som hade varit Ullas. Men till hans förvåning var rummet tomt. Han hittade snabbt de båda damerna och slog ihjäl dom och tände eld på hemmet. Många av de gamla lyckades ta sig ut genom fönstervägen. Fyra brändes inne och en femte dog av sina skador lite senare. Polisen förstod snabbt vem deras mördare var och en stor Polisstyrka försökte spåra Hedin. Hedins liv tar slut i Bosarpsjön där han tog livet av sig. I bilen hittade man ett självmordsbrev där han bekänner sina brott.

Hade Tore Hedin blivit tagen med livet i behåll hade han hamnat i Frosta och Eslövs domsagas hädansrätt, då Hurva till hör denna domstol. Medan han hade dömts i Kristianstad för mordet på Allan Nilsson. Mordet på hans föräldrar hade hamnat i en annan domsaga.

Ett utdrag ut Hedins brev:

”Vill ni lösa en gåta så leta i det våta, ifall ni tror att jag är där”

- Tore Hedin mördare.

*Adress: okänd.*³²

³¹ Swahn, s. 201

³² Swahn, s. 199

6. Huvudstudie

I min huvudstudie kommer jag gå genom fallen en efter en och börjar med att se vad tidningarna har skrivit om de sju olika fallen som jag har funnit. Det kan vara så att man inte alls har uppmärksammat dessa fall då vi måste ha i tanken att man hade en massmördare som löpte på fri fot och som tog väldigt mycket uppmärksamhet. Och att många av fallen glömdes bort eller man inte tyckte att de var ”viktiga” nog. Det kan ha haft något med deras ekonomiska intresse att göra just att en massmördare säljer mer än vad det gör med en misshandel eller något annat från av brott. Sen kommer jag gå igenom domarna för att se gärningspersonens egen syn på saken. På så vis hoppas jag att få en mer inblick i vad som hände när det dödliga våldet inträffade.

Tabell 1 Åtal för brott med dödlig utgång eller försök till detta

År	Mord	Barnamord	Dråp	Försök till Mord	Vållande till annans död	Totalt
1950	0	0	0	1	1	2
1951	0	0	0	0	1	1
1952	0	0	1	0	0	1
1953	0	0	0	0	0	0
1954	0	1	0	0	1	2
1955	0	0	0	0	0	0
1956	0	0	0	0	0	0
1957	0	0	0	0	1	1
1958	0	0	0	0	0	0
1959	0	0	0	0	0	0
Totalt	0	1	1	1	4	7

Landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsagas hårdansrätt

I tabell 1 får vi ta del av vad vilka typer av brott som kommer att undersökas och vilka brott som man blev åtalad för. Brotten har delats in i fem kategorier: mord, barnamord, dråp, försök till mord och vållande till annans död.

I kategorin mord kan vi se att det inte är någon som blir åtalad för detta under min undersökningsperiod 1950 – 1959. Det vi kan se är att det inte sker så många åtal som gäller brott med dödlig utgång eller försök till detta. Åren 1950 - 1952 var det bara ett åtal per år. Under denna period hade det kunnat tillkomma ett åtal som hade blivit den mest bevakade rättegången genom tiderna. Det var då Tore Hedin härjade, men nu blev det inte så. 1953 finns det ingen som blir åtalad för dödligt våld eller försök till detta. 1954 blir en åtalad för barnamord och en för vållande till annans död. 1955 och 1956 är det ingen som åtalas, 1957 blir en åtalad för vållande till annans död. Medan 1958 och 1959 är där ingen som åtalas.

I 4 av 7 fall åtalas personer för vållande till annans död och det är bara tre andra fall med gärningsmän som åtalas för barnamord, dråp och försök till mord.

Mord och dråp klassas som ett manligt fenomen då 9 av 10 som är dömda för mord eller dråp är män. När det kommer till offren så är det fler män än kvinnor, det syns en mindre skillnad när det kommer till gärningsperson under 1940–1950 då det rådde en jämvikt mellan man och kvinna.³³

Tabell 2 Fällda för brott med dödlig utgång eller försök till detta

År	Mord	Barnamord	Dråp	Försök till mord	Vållande till annans död	Totalt
1950	0	0	0	0	1	1
1951	0	0	0	0	0	0
1952	0	0	1	0	0	1
1953	0	0	0	0	0	0
1954	0	1	0	0	1	2
1955	0	0	0	0	0	0
1956	0	0	0	0	0	0
1957	0	0	0	0	1	1
1958	0	0	0	0	0	0
1959	0	0	0	0	0	0
Totalt	0	1	1	0	3	5

Landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsagas härdansrätt

I tabell 2 får man ta del av antalet som blev fällda för det brott som de hade åtalats för. Det är alltså ingen som fälldes för mord, då mord anses vara en grövre handling, vilket jag inte har i de fallen som jag har undersökt. Kvinnan som begick barnamord 1954 fälldes för det brott hon hade begått. Man ansåg att det fanns tillräckligt med bevisning av att hon hade som uppsåt till att döda sin pojke då hon hade lämnat barnet för att drunkna i toaletten efter födseln var klar. Barnet hade varit friskt och vid liv men hade dött på grund av drunkning. Och därför fälldes hon för barnamord och för sin handling.

1952 fälldes en man för dråp då han sköt ihjäl en kvinna ifrån sitt fönster. Han dömdes till dråp då det inte fanns några grunder att åtala honom för mord. Man ansåg att det inte var planerat då mannen bara sköt mot ett objekt och i detta fallet blev det en kvinna. Mannen led

³³ Von Hofer, s 16

av självmordstankar. Kvinnan som träffades av skottet led inte av sina skador då hon dog omedelbart av förblödning inne i sin lägenhet.

I tabell 1 kunde man se att det fanns ett åtal för mordförsök 1950 och i tabell 2 finns det ingen som döms för detta. Anledningen till det är för att åtalet mot mordförsöket ogillades och därför fälldes den polska medborgaren inte för mordförsök. Men däremot åtalas och fälls han för misshandel på samma kvinna som hade anklagat honom ifrån första början.

Totalt är det fyra fall som rör sig om vållande till annans död. Och i den första tabellen kan vi se att det är vållande till annans död 1950, 1951, 1954 och 1957. Men i tabell 2 är det bara tre av dessa fall som blir fällda för brott. Trafikolyckan som skedde 1951 finns inte med i fällda brott då åtalet ogillades och han blir därför friad ifrån det brott som han anklagas ha begått. Bevisningen ska inte ha varit tillräcklig för en fällande dom. Så det är totalt 3 brott som berör vållande till annans död som blir fällda för sitt brott.

Det finns sju fall men det är två av dessa sju som blir friade och döms inte för sina handlingar.

Tabell 3 Straff för personer som dömts för brott med dödlig utgång eller försök till detta

Brott	Straff- arbete	Fängelse	Villkorlig Dom	Böter	Straffri- förklaring	Totalt
Barnamord	0	0	1	0	0	1
Dråp	0	0	0	0	1	1
Vållande till annans död	0	2	0	1	0	3
Totalt	0	2	1	1	1	5

Landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsagas hädansrätt

I tabell 3 har jag tagit upp de vanligaste straffen som man kunde få under 50 - talet.

Straffarbete är precis som det låter och det var oftast ett tungt arbete som man fick utstå. Det fanns i många länder men är nu avskaffat i dom flesta och ersatt med samhällstjänst. Idag har man bytt det med arbetsplikt för fängelsedömda. Förr i Sverige jämfördes ett års straffarbete med två års fängelse, så man blev nog glad när man dömdes till några månaders fängelse i stället för straffarbete. Utifrån tabellen kan vi se att man kunde dömas till straffarbete men detta förändrades till annan form av straff. Kvinnan som begick barnamordet dömdes till en början till sex månaders straffarbete.³⁴ Men detta ändrades till villkorlig dom i tre års tid och där hon även skulle stå under övervakning. Mannen som 1950 startade en brand där en mor

³⁴ Riksarkivet, landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsaga häradsrätt DB 75/54 B 98/54

och en dotter brann inne dömdes till vållande till annans död och allmänfarlig vårdslöshet. Därför fick han som straff fyra månader i fängelse, och han ska också betala underhåll till den son som modern lämnade kvar efter sin död. Till den dagen sonen fyller 21 år gammal.

1957 inträffade en trafikolycka som gärningsmannen döms för. Han ska få straff för vissa trafikbrott, vårdslöshet i trafiken, och ska därför hållas två månader i fängelse. I ett av de fyra fallen som gäller vållande till annans död dömdes en av dom till böter. Han skulle betala fyrtio dagsböter à tre kronor trots att han körde ihjäl en annan människa. Det finns ett fall där gärningspersonen aldrig fälldes för brottet och undgår straff. Detsamma gäller mordförsöket som ogillades, men han kommer ändå att dömas för misshandel. Hans straff kommer bli fem månader i fängelse vilket är ganska intressant då de som orsakade en annans död bara fick 2 - 3 månader fängelse.

Mannen som sköt en kvinna kommer förklaras av härdansrätten av strafflagen till dråp. Man förklarar honom också för att han inte kan fällas för ansvar för gärningen enligt de bestämmelser som finns i sinnessjuklagen. Detta innebär att han blev straffri förklarad på grund av sin sinnessjukdom. Enligt sinnessjuklagen så är det under medicinalstyrelsens överinseende som bestämmer om man ska förklaras som sinnessjuk och därför ska frias ifrån ansvar och få vård istället. Men det är undersökläkaren eller medicinalstyrelsen som bestämmer detta, även myndigheten ska göra ett uttalande.³⁵ I detta fall visar mannen tydliga tecken på sinnessjukdom då han själv säger att han har tagit tabletter upprepade gånger. Ett annat tecken är också att han faktiskt funderar på självmord då han har känt sig orolig. Han minns inte själva händelsen att han faktiskt trycker av. Han beskriver sig själv som om han är helt borta vid händelsen. Han hade tagit sina tabletter (vet inte vilka men skulle anta att det är något form av lugnande) och när han beskriver sitt sinnestillstånd får man en känsla av att han beskriver ångest. Han använder orden ”jag kände mig aldrig fri”. Men det är bara antaganden utifrån hur han beskriver sig. Han minns själv inget av händelsen men han stoppade pipan i munnen och skulle trycka av.

³⁵ Professor Emeritus Alfred Petré, STRAFFRI FÖRKLARADES OM HÄNDERTAGANDE INOM SINNESSJUKVÅRDEN, S. 1 <https://svjt.se/svjt/1940/516>

Jag har två fall som är dödligt våld. I detta avsnitt kommer jag gå igenom fallen del för del och år för år. Jag kommer börja med tidningarna för att sedan använda mig av Frosta och Eslövs domsagas hädansrätt.

6.1 Fall 1950 - försök till dödligt våld

I varken Arbetet eller i Skånska Dagbladet kan jag finna någonting om detta fall.

I Frosta och Eslövs domsagas häradsrätt den 5 april 1950 häktas ett 24 årigt spritbiträde med polskt medborgarskap i en stor tätort. Åklagaren yrkar på att han ska bli dömd för mordförsök, som ska ha ägt rum söndagen den 2 april med en stor dolk. Mordförsöket ska ha skett på ett 36 årigt vårdbiträde, också med polskt medborgarskap. Han ska ha haft uppsåt till att döda och gjort sig skyldig till misshandel.³⁶

Mannen och kvinnan ska ha haft en relation men den avslutades på grund av den stora ålderskillnaden, avundsjuka och hans alkoholmissbruk. Mannen beskrivs som osäker och nervös. Och kvinnan kände av hans avundsjuka allt efter som. Fast han hade ingen anledning till detta. Hon hade valt att inte säga någonting till polisen då de inte skulle eller kunde göra någonting. När brottet ägde rum kom mannen till kvinnans jobb och skrek att han skulle tala med henne. Upprepande misshandel hade före kommit och denna gången hade han med sig en dolk och hon hade hotats till livet.³⁷

Åtalet för mordförsök ogillas och därför döms mannen för misshandel. Då skada ska ha uppstått, döms han därför till fängelse i fem månader.

När brottet ägde rum kom mannen till kvinnans jobb och skrek att han skulle tala med henne. Upprepande misshandel hade förekommit och denna gången hade han med sig en dolk och hon hade hotats till livet.³⁸

³⁶ Riksarkivet, landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsagas häradsrätt DB 67/1951 B 72/50, 16/5 1950

³⁷ Riksarkivet, landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsaga häradsrätt DB 67/1951 B72/50, 16/5 1950

³⁸ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga häradsrätt DB 67/1951 B72/50, 16/5 1950

6.2 Fall 1950 - Mordbrand

De som har tidningen *Arbetet* den 20 mars 1950 möts av en häpnadsväckande rubrik som ” branden krävde två dödsoffer ” och att den misstänkte mannen är chockad och minns inte någonting. Rubriken fyller upp första sidan av tidningen den 20 mars. Och man hänvisas till en annan sida för att få läsa mer. Branden ska ha ägt rum natten till söndagen. På måndagsmorgonen avled den 9 åriga dottern på Lunds lasarett på grund av de svåra brännskador som hade uppstått. Mamman avled omedelbart. Det finns en man som sitter i förvar hos kriminalpolisen och är misstänkt för att ha vållat branden, men han kommer inte ihåg något i detalj. Branden ägde rum i en större tätort, i en villa. Fler ska ha bott i villan men hann ta sig ut i tid. Det ska bland annat varit föräldrar till mamman som dog i branden och hennes son som ska ha klarat sig. Det finns inget kvar av huset då det enligt vittnen brann som en fackla.³⁹ I *Arbetet* nämner man inte rättegången.

I *Skånska dagbladet* den 20 mars 1950 lyder rubriken ” två dödsoffer, modern och dottern avled på måndagen ” Läsarna får läsa att det har skett en katastrofbrand natten till söndagen där en nioårig flicka och hennes 38åriga mamma avled. Den fyraåriga sonen som också var inne i villan ska ha överlevt. Han ska visa tecken på förbättring och man hyser hopp om att han ska överleva. Det finns ingen klarhet om hur branden ska ha uppstått. En man ska sitta i förvar hos Malmöpolisen och väntar på förhör.⁴⁰ Något om rättegången nämns inte i tidningen.

I Frosta och Eslövs domsagas häradsrätt står det att den tilltalade är en 32 årig agent. Han ska natten till den 19 mars 1950 ha genom våldlöshet startat brand i ett hus som låg i en större tätort. Fastigheten ska ha brunnit ned till grunden. En mor och hennes dotter dog i branden. Flera som hade bott i villan hade utsatts för livsfara men klarat sig utan skador. Genom gärningen hade mannen gjort sig skyldigt till allmänfarlig våldlöshet och vållande till annans död.⁴¹ Mannen hade hyrt ett rum i villan, han var en inbiten rökare och man befarar att han har rökt i sängen. Han ska ha druckit sprit till maten och sedan ska han ha lagt ifrån sig en brinnande cigarett.

Den enda relationen mannen ska ha haft till sina offer är att han hyrde ett rum.

³⁹*Arbetet* 20 mars 1950

⁴⁰*Skånska Dagbladet* 20 mars 1950

⁴¹ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsagas häradsrätt DB 125/50, B 125/50, 23/10 - 1950

Han döms till vållande till annans död och våldlöshet. Han döms därför till fängelse i fyra månader.⁴²

6.3 Fall 1951 - Bilolycka

Detta står ingenting om detta i *Arbetet* eller i *Skånska Dagbladet*.

I Frosta och Eslövs domsagas härdansrätt kan vi läsa att den 8 november 1951 kör en personbil i sydlig riktning i en större tätort på en kvinna som får stora skador och avlider två dagar efter olyckan. Kvinnan kom småspringandes och skulle till sin cykel. Gärningspersonen och offret känner inte varandra.

Mannen som åtalas för vållande till annans död var vid tillfället 39 år gammal och var lantbrukare. Kvinnan som blev drabbad arbetade som tidningsbud och var 56 år gammal. Vid olyckstillfället hade hon lämnat en tidning vid en större gata i den större tätort som olyckan inträffade i. Åtalet mot mannen ogillas. Det fanns inte tillräckligt med bevisning.⁴³

6.4 Fall 1952, - Dråp

Den 7 juli 1952 i *Arbetet* lyder rubriken ” Ung fru ihjälskjuten i fönstret till sovrummet”. En 21 årig gift kvinna ska ha dödats när hon blev skjuten av ett mausexgevär i sitt sovrum genom fönstret. Paret som bor i lägenheten skulle vid 12 tiden i en större tätort gå till sängs när skottet avlossades. Polisen kom till platsen och de kunde lätt räkna ut vart skottet avlossades, allt tydde på att skottet hade kommit ifrån lägenheten mitt emot. Lägenheten ska tillhöra en man, när polisen kom in i hans lägenhet ska han ha uppfört sig mycket förvirrad. På en stol i det rummet som mannen och polisen befann sig låg ett mausexgevär.⁴⁴ Mannen som var känd för sitt vapenintresse sedan tidigare var nu sjuk och hade därför bestämt sig sent på kvällen att han skulle beröva sitt liv genom skjutning. Han hade gått fram till fönstret, men i samma ögonblick hade han sett frun som han inte hade någon djupare relation till. Han kände då ett behov av att skjuta mot något/någon och därför tryckte han av på avtryckaren. I samma ögonblick som skottet avlossades förstod han att skottet var dödande.⁴⁵ Hans mod till att ta livet av sig själv svek honom. Varför han den senaste tiden har känt sig deprimerad är oklart. Kvinnan som omkom hann precis fylla 21 år gammal. Efter sig lämnade hon sin man och ett litet barn.

⁴² Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsagas häradsrätt DB 125/50, B 38/1951, 21/3 - 1951

⁴³ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsagas häradsrätt DB 67/1951, B 38/1951, 21/3 - 1951

⁴⁴ *Arbetet* 7 juli 1952

⁴⁵ *Arbetet* 7 juli 1952

På måndagen tog landsfogden över utredningen. Morden på kvinnan har gjort ett stort avtryck i tätorten. Polisen är förbryllade, man vill inte tro att en människa utan anledning riktar ett gevär mot någon annan bara för att ” ha någonting att göra innan han själv tar sig av daga”⁴⁶

Den 8 juni 1952 i *Arbetet* lyder rubriken ” Ville pröva hur skottet verkade” Mordet på den 21 åriga frun skedde inte på grund av hämnd eller svartsjuka upplyser biträdande landsfogde. På måndagskvällen ska den 24 åriga mördaren ha varit inne på förhör. Gärningsmannen ska ha uppgett i förhör att han ville se hur kvinnan skulle reagera, om hon hade plågor innan han själv skulle besluta sig för att ta sitt eget liv med geväret. Att det blev den 21 åriga frun var en ren slump och han uppger att han hade skjutit vem som helt som hade uppenbarat sig där i fönstret. Mannen ska ha under en tid haft det svårt med nerverna. Han ska ha sökt hjälp innan händelsen.

Obduktionen av den mördade kvinnan väntas bli klar på tisdagseftermiddagen och därefter kommer häktningsförhandlingar att invigas. Gärningsmannen hade på söndagen varit tillsammans med sin fästmö som fyllde 22 år. De hade varit på bio och sedan tillbringat kvällen med fästmöns föräldrar i deras hem. Vid 23.30 tiden cyklade han hem. Paret skulle gifta sig inom den närmaste tiden då de hade fått tag på en lägenhet.⁴⁷

I samma tidning kan man hitta dödsannonsen för kvinnan där kvinnans man, föräldrar, syskon och svärföräldrar beskriver sin saknad.

Den 12 juli står det i *Skånska Dagbladet* att på fredagen höll man häktningsförhandling vid tinget i Eslöv med den man som hade förövat den 21 åriga kvinnan livet.

Häktningsförhandlingen hölls på rådhuset. Sammanträdet tog inte speciellt lång tid, bara tio minuter. Landsfogden redogjorde i korta drag om händelseförloppet. Han menade att allt talade för att mord föreligger och begärde mannen häktad, vilket också rätten beslutade om. Ordföranden frågade mannen om han erkände mordet varpå mannen tittade med blicken ner i golvet ” ja, jag erkänner ”. Mannen skickades till ett sinnessjukhus där man skulle göra en sinnesundersökning.⁴⁸

⁴⁶ *Arbetet* 7 juli 1952

⁴⁷ *Arbetet* 8 juli 1952

⁴⁸ *Arbetet* 12 juli 1952

Den 8 september kan man läsa i tidningen (*Skånska Dagbladet*) att Frosta och Eslövs härdansrätt granskar på måndagen mordet på den 21 åriga frun som hade mist livet den 7 juli. Den häktade filaren uppträdde lugnt och samlat. Det som hände under morddagen var som en dröm tills skottet hade avlossats då hade han vaknat till liv igen. Han berättade att han sedan länge hade tänkt på att ta sitt liv. Men att han först ville fira sin fästmöes födelsedag. Åklagaren i fallet redogjorde händelseförloppet där mannen ville se hur en annan människa reagerade på ett skott innan han skulle skjuta sig själv. Med detta ansåg åklagaren att förberedelser har gjorts för mord och att dödandet var med mening.⁴⁹

I *Skånska Dagbladet* den 7 juli lyder rubriken som lyder är ”*Vansinnesdåd, 21 årig fru skjuten genom fönstret*” Ett mord ska ha skett natten till måndagen i en större tätort, då filaren med ett musergevär sköt den 21 åriga frun. Mannen kände kvinnan lite flyktigt, den förklaring som ges för dådet är att han kan ha drabbats av sinnesförvirring. Händelsen utspelade sig strax före midnatt. Mannen ska under den senaste tiden varit sjuk och deprimerad. Han hade kommit hem till sin lägenhet och beslutat sig för att avsluta sitt liv. Han ställde sig därför vid fönstret och i samma ögonblick fick han syn på kvinnan som höll på att dra ned rullgardinen i makarnas sovrum. Han fick för sig att skjuta mot något ”föremål” varpå han siktade på frun och tryckte av. Skottet träffade kvinnan i högra sidan av bröstet och gick igenom kroppen.⁵⁰Efter skottet vaknade mannen till besinning igen och insåg därefter att han hade gjort sig skyldig till mord, samtidigt vek modet honom till att ta sitt liv. Polis och ambulans kallades till platsen och kvinnan fördes till lasarettet där hon avled. Med ledning av skottets riktning kunde polisen fastställa varifrån skottet avlossades ifrån. De gick därför till lägenheten där mannen inte ville släppa in polismännen till en början, när han väl släppte in dem uppträdde han mycket förvirrat. Geväret låg på en stol i rummet och det stod klart för polisen vad som hade hänt, och därför bara skulle ta hand om ynglingen. Mannen är född 1928 och har under många år varit intresserad av skytte. De som känner honom beskriver han som lugn och sansad.⁵¹

Kvinnan som föll offer var född 1931 och skulle på lördagen fylla 21 år. Kvinnan var gift med en man som var tillskärare. Utredningen kommer att fortsätta för att se om man har missat någonting.⁵²

⁴⁹ *Arbetet* 8 september 1952

⁵⁰ *Skånska dagbladet* 7 juni 1952

⁵¹ *Skånska dagbladet* 7 juni 1952

⁵² *Skånska dagbladet* 7 juni 1952

I Frosta och Eslövs domsaga härdansrätt står det att den åtalade i detta fallet är en man som arbetar inom industrin och var under brottet 24 år gammal. Han kommer ifrån en större tätort och samma tätort som brottet utspelar sig i.

Natten mellan 6 – 7 juli 1952 bestämde sig mannen för att han skulle ta sitt liv och han laddade Mausergeväret med tre patroner.⁵³ Han tvekade och tittade ut genom fönstret. Han såg att en person drog ner en rullgardin till ett upplyst fönster. Då hade han fått en tanke på att han skulle skjuta en annan människa. Han reste sig därför upp och gjorde sig beredd att skjuta mot den människan som skulle visa sig. En kort stund senare stod där en kvinna och han trycker av.

Kvinnan som han träffade med skottet var 21 år gammal och gift, inga barn. Skottet träffar på höger sida av bröstet och passerar genom kroppen, och nu hade mannen som sköt orsakat hennes död omedelbart genom förblödning. Kvinnan och gärningsmannen ska inte ha haft någon social relation. De har sett varandra då de bor nära men ska inte ha pratat någonting. Gärningspersonen erkänner direkt att det var han som avlossade skottet. Hans bostad ligger 40–50 m ifrån makarnas, han avlossade skottet med ett mausergevär som han får ha då han är medlem i tätortens skyttegille.⁵⁴

Mannen förklarar att den veckan som har gått har varit jobbig. Under söndagen den 6 juli 1952 ska han därför fått tankar på att ta sitt liv. Han förklarar att han aldrig har känt sig fri och öppen på sin arbetsplats (jobbar inom industri) och han beskriver det som att han tappar kontrollen över sina händer. Han kände sig ofta orolig på kvällarna. Men denna söndag fyllde hans fästmö år och han ville fira med henne. Men ingen var medveten om hans oro och självmordstankar. Det nämns också att han hade tagit piller denna söndag. Han ska också ha besökt psykiatriska polikliniken i Lund under en period. Han beskriver sig som ” borta” när han ska ha tryckt av och skottet ska ha träffat kvinnan. I det ögonblicket ska han ha vaknat till ”liv”. Mannen fälls för dråp, men av häradsrätt kommer han inte kunna fällas till ansvar för sin gärning (straffriförklarad).⁵⁵

⁵³ Riksarkivet, landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsaga härdansrätt DB 107/52 B149/52 , 8/9- 1952

⁵⁴ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga häradsrätt DB 107/52, B 149/52, 8/9-1952

⁵⁵ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga häradsrätt DB 107/52, B 149/52 8/9-1952

6.5 fall 1954 – Barnamord

Det står ingenting om detta i varken Arbetet eller Skånska Dagbladet.

I Frosta och Eslövs domsaga härdansrätt står det att den tilltalade är ett minderårigt hembiträde (20 år) som är åtalad för barnamord. Den 17 december 1953 ska hon ha fött ett barn men rättegången hålls inte förrän 1954. Brottet ska ha skett i en större tätort. Vid födseln av barnet som är en son, så ska kvinnan ha fött barnet i toaletten. Barnet ska hon sedan ha låtit ligga kvar tills det inte längre kunde andas på grund av drunkning. Barnet ska ha varit i livet vid födseln.⁵⁶ Kvinna ska ha haft en önskan av att bli av med barnet då. Hon hade blivit gravid efter umgänge med en man på samma gård som hon själv hade varit anställd. Efter ett tag förstod hon att hon väntade barn. Men pappan till barnet ville hon inte ha med i bilden då han hade stort missbruk av sprit. Hon ska senare ha träffat en annan som hon ska ha förlovat sig med. När hon senare hade berättat för sin fästman att hon var gravid men att barnet inte var hans hade han och hennes mamma blivit mycket upprörda. Fästmannen accepterade emellertid situationen och dom kom överens om att de skulle adoptera barnet om det inte gick att adoptera bort.⁵⁷

Hon hade känt en stor olust när det kom till barnet med tanke på att barnet tillhörde en annan man. Hon hade inte varit glad att barnet skulle komma till världen.

Hon döms till straffarbete sex månader med stöd av bestämmelserna i lagen om villkorlig dom

⁵⁶ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga häradsrätt DB75/54, B98/54, 7/4 - 1954

⁵⁷ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga häradsrätt DB 75/54 B 98/5, 7/4- 1954

6.6 Fall 1954 - Bilolycka

Det står ingenting om detta i varken *Arbetet* eller i *Skånska Dagbladet*

I Frosta och Eslövs domsaga härdansrätt står det att handskmakaren som var 19 år vid olyckstillfället åtalas för vårdslöshet i trafiken och vållande till annans död. Den 1 augusti 1954 ska han ha färdats mellan två större tätorter. När olyckan inträffade var det väldigt mörkt ute. Bilföraren stötte ihop med en cykel och personen på cykeln avled. Offret i olyckan är en man och handskmakaren blir dömd till trafikbrott och vållande till annans död. Han får till kronan utge fyrtio dagsböter å tre kronor.⁵⁸

6.7 Fall 1957 - Bilolycka

Det står ingenting om detta i varken i *Arbetet* eller i *Skånska dagbladet*.

I Frosta och Eslövs domsaga härdansrätt står det att den tilltalade är hemmansägare, 20 år, och ska ha färdats i en personbil österut på en landsbygd. Han ska ha kört på en annan bil men han ska ha nekat till att han hade kört vårdslöst i trafiken. En kvinna ska ha avlidit och de andra två som befann sig i bilen ska ha tagit på sig svåra skador. Han döms till vårdslöshet i trafiken. Han döms också till straff för vissa trafikbrott och vållande till annans död. Han får två månader i fängelse.⁵⁹

7. Analys och diskussion

I de fall som har presenterats så är det inte alla som har blivit uppmärksammade i tidningarna. Kanske beror det på att det fanns andra händelser att skriva om eller att man inte tyckte att det fanns någonting att rapportera om, att det inte fann tillräcklig men intresse ifrån samhället att läsa om trafikolyckor eller om barnamord. Det kan också vara så att de inte såg att de skulle vinna något på det ekonomiska att tidningar inte skulle sälja, men det är bara spekulationer ifrån min sida.

Jag fann ingenting när det kom till bilolyckorna som skedde eller mordförsöket som sedan resulterade till misshandel. Man skrev inte om barnamordet som kvinnan också dömdes för.

⁵⁸ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga DB 214/ 54 B 288 / 54, 30/11- 1954

⁵⁹ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga härdansrätt DB 214/54 B 288/54, 30/11 -1954

Under den valda undersökningsperioden 1950–1959 fanns det 7 fall i Eslövs Härdansrätt där det förekom brott med dödlig utgång eller försök till detta. Det brott som dominerar i min uppsats är vållande till annans död. Inom denna brottskategori finns det totalt 4 brott varav 3 är bilolyckor och den fjärde handlar om en brandolycka där offren brann inne. Det som sticker ut här är att när det kommer till bilolyckor är det sällan att gärningspersonen och offren har en relation till varandra. I dessa tre fall är det så att dessa personer är helt okända för varandra och det handlar om rena olyckor. 1951 inträffar en bilolycka där en kvinna kommer småspringandes till sin cykel och blir påkörd av en bil. Detta tolkar jag som en ren olyckshändelse, vilket rätten också gör då man anser att det inte finns nog bevisning till att mannen bakom ratten skulle dömas för brottet.⁶⁰ Det kan lika bra röra sig om att kvinnan som också blir offret i den här tragiska händelsen helt enkelt var ouppmärksam och inte såg bilen komma.

År 1954 sker det ytterligare en trafikolycka där en personbil kör på en cyklist och döms till böter.⁶¹ Den tredje olyckan sker med en annan personbil och föraren döms till fängelse och böter.⁶² Männen som kör bilarna och som sedan åtalas för vållande till annans död är sedan tidigare inte dömda och visar inga tecken på brottslighet.

Men man ska inte glömma att det inte bara fanns bilolyckor som ingår i vållande till annans död utan vi har även den tilltalande agenten som genom vårdslöshet med hjälp av eld tagit en mor och hennes dotters liv.⁶³ Det kan ses som en ren olyckshändelse då branden tros ha orsakats på grund av rökning i sängen och mannen ska under kvällen ha druckit sprit till maten. Mannen kände inte sina offer något speciellt då han enbart hyrde ett rum i deras bostad.⁶⁴

År 1952 fälls en man för dråp men straffriförklarad då han lider av sinnesförvirring. Offret i brottet är en 21 årig kvinna som enligt tidningen Arbetet den 7 juni 1952 ska ha haft ett litet barn, något som inte stämmer överens med de uppgifter som finns i rättegångsprotokollet. Där nämns det ingenting om att det gifta paret ska ha haft ett barn. I och med att mordet inte var planerat så döms mannen för dråp. Wångmar skriver att det fanns brott som man kunde straffriförklarad ifrån, men det skedde om man var handikappad eller psykiskt sjuk och i detta

⁶⁰ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsagas häradsrätt DB 67/1951, B 38/1951, 21/3 - 1951

⁶¹ Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga DB 214/ 54 B 288 / 54, 30/11- 1954

⁶² Riksarkivet, landsarkivet i Lund, Frosta och Eslövs domsaga härdansrätt DB 214/54 B 288/54, 30/11 -1954

⁶³ Riksarkivet, landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsaga DB 67/1951 B72/50, 16/5 1950

⁶⁴ Riksarkivet, Frosta och Eslövs domsagas härdansrätt DB 125/50, B 38/1951, 21/3 - 1951

fallet så anser man att mannen inte var vid sina sinnes fulla bruk.⁶⁵ De brott som man kunde blir straffriförklarad ifrån var bland annat våld, misshandel och aborter. Men i detta fall handlade det om ett dråp. Wångmar skriver i sin bok att man kan se en klar ökning av de som straffriförklaras, men i min undersökning av fallen så har jag bara hittat ett fall av dödligt våld som leder till denna bestraffning. Ingen kvinna i Eslövs och Frosta häradsrätt blir straffriförklarad när det kommer till brott av dödligt våld.

Som jag nämnde i tidigare forskning så har Wångmar tittat på kvinnlig brottslighet i Sverige under 1950 - 1959 där han tittar utifrån ett genusperspektiv. Där tittar han på varför det är färre kvinnor än män som begår brott och hur deras förutsättningar har ändrats. I de brott som har presenterats i min uppsats är det en kvinna som är gärningsperson och i de andra resterande sex fallen är det män som är gärningsperson. Det är fler kvinnor som faller offer än begår ett brott när det kommer till dödligt våld. Det finns en tydlig bild när det kommer till gärningspersonens offer där 5 av 6 fall handlar om kvinnor som har blivit utsatta. Ett av de fallen resulterar inte till dödligt våld då kvinnan överlever. En man som blir fälld för vållande till annans död genom brand har två offer som är av kvinnligt kön där den ena bara är ett barn. Det är två fall där det manliga könet faller offer och där av ett av offren var ett nyfött barn. Det vi kan se är att i 4 av 7 fall så känner eller så är offren och gärningpersonen bekanta med varandra. Medan de resterande är helt okända för varandra då det handlar om rena olyckor.

Den teoretiska utgångspunkten för min uppsats är social utsatthet. Jag belyser i min teoridel att det är oftast de som begår brott och de fall som leder till döden är de som har blivit svikna av samhället eller har det dåligt av andra orsaker. Jag tar upp vållande till annans död och förklarar att det finns bakomliggande orsaker till att det sker. Studien visar på att gärningspersoner som är män har haft bra ekonomiska förutsättningar och att utifrån egna spekulationer anser jag att det antingen varit vårdslöshet i trafiken eller att offren har varit ouppmärksamma. Men det är någonting som varken jag eller någon annan egentligen kan slå fast på, det vet bara offret och gärningspersonen. Men det finns visa tendenser som visar på att gärningspersonerna har kört våldlöst i trafiken då de har kört på cyklist men även kört in i en annan bil där flera skadades. Men sen har vi det fallet där kvinnan springer mot sin cykel och blir påkörd, var det hon som var ouppmärksam och inte tittade när hon sprang över eller var det något annat som hände? Vi ska ha i åtanke att mannen som åtalas inte döms för detta

⁶⁵ Wångmar, s47- 48

brott då det inte finns bevis på att han körde vådlöst. Så egentligen är det inte bara jag som antar att kvinnan inte tittade speciellt noggrant. Men jag vill även vara noggrann med att säga att jag inte är någon expert och därför säger jag att jag spekulerar kring vad det egentligen som hände.

Vid undersökning av social utsatthet är det viktigt att studera socialhistoria för att förstå samhället som helhet⁶⁶

Det är tydligt när det kommer till social utsatthet att vissa brott är grundade på att gärningspersonen har problem med alkoholen, ett exempel är spritbiträdet som gör sig skyldig till misshandel. Relationen grundade sig på alkoholmissbruk och avundsjuka. Det är tydligt att hans missbruk är ett problem som leder till att han blir hotfull.

Mannen som fälls för dråp är ett tydligt exempel på galenskap och sjukdom då han visar tydliga tecken på att han lider av en sinnesförvirring. Han säger själv att han har känt sig nerstämd under en period och bedöms som sinnessjuk av domstolen. Vilket i sin tur leder till att han straffriförklarats och hamnar på psyket. Kvinnan som gör sig skyldig till barnamord visar tecken på fattigdom. Hon har ingen social status då hon är hembiträde, det ansågs inte vara av det finare arbetet. Barnen var dessutom inte hennes fästmans utan en annans mans barn som kom till utanför äktenskapet vilket inte var så populärt hos varken hennes familj eller ifrån samhället.

Det finns fall där det tydligt råder social utsatthet, men också fall där gärningspersonen inte lider av missbruk eller har några andra tendenser till att begå brott. I dessa fall handlar det oftast om olyckor

Klette nämner i sin text att trafikbrottslingar inte skiljer sig ifrån den traditionella brottsligheten då det finns samband mellan den sociala missanpassning och trafikbrottslighet. Studie visar dock att det skiljer sig då ingen av de som åtalas för trafikbrott är dömda sedan tidigare. Det är ingenting som pekar på att de är brottslingar ifrån början, 1951 sker det en trafikolycka där mannen frias ifrån brottet på grund av brist på bevis. 1954 sker det ytterligare en olycka där bilisten kör in i en cyklist som avlider. Han döms till trafikbrott och vållande till annans död. Han får till kronan utge fyrtio dagsböter å tre kronor. Här finns det inga tecken på

⁶⁶ Tosh, s. 85

social utsatthet då gärningspersonen är handskmakare. Det sker ytterligare en olycka med bil men denna gång handlar det om att han kör in i en annan bil där en kvinna avlider medan det är två andra som blir skadade. Denna olyckan är den enda där det sker bil mot bil annars har det bara rört sig om cyklister eller en person som kom småspringandes. Det finns egentligen inga tecken på att dessa män ska ha haft uppsåt till att skada någon och de visar inga som helst tecken på att de skulle vara brottslingar. Det finns inga andra brott som de ska ha begått innan de var med om dessa olyckor.

Klette har rätt i en sak det, är de under 30 som dominerar när det kommer till trafikbrott men också när det kommer till andra brott. När det kommer till bilolyckorna så är gärningspersonerna 19, 20 och 39 år gamla två av offren vet vi inte åldern på medan ett av offren är 56 år gammal. Här ser vi att han har rätt om att gärningspersonerna oftast är under 30.

Mannen som dömd till misshandel är 24 år gammal medan hans offer är 36. Mannen som döms för mordbrand är 32, hans offer är 9 och 38 år. Mannen som blir straffrifyklarad och lider av en sinnessjukdom är 24 hans offer hann precis blir 21 år gammal. Den enda kvinnan som är gärningspersonen i denna uppsats är minderårig då hon är 20 år gammal och dömds för barnamord

Man kan se en tydlig bild av att de som har haft uppsåt till att döda eller skada någon annan har haft någon form av relation till sitt offer eller varit bekant med de som blir åtalade för vållande till annans död inte har haft någon form av relation till sina offer. Det finns ett undantag och det är mannen som startade branden. Han hyrde ett rum och är därför bekant med sina två offer.

Det som är tydligt i min studie är att fler kvinnor som faller offer än begår ett brott när det kommer till dödligt våld men om vi ska titta på dagens samhälle så kan vi läsa i media varje dag att det har skett ett mord och det blir allt mer vanligt att även kvinnor mördar när det kommer till nära relationer. Som det har nämnts tidigare så har Wångmar tittat på den kvinnliga brottsligheten i Sverige men i min uppsats så är det en kvinna som har begått ett mord och det är i en nära relation.

Min studie behandlar 7 fall där 4 är vållande till annans död 3 av dessa är trafikolyckor och männen visar inte på en tidigare brottslighet eller av en social utsatthet då de har bra jobb. Det fjärde fallet som är vållande till annans död är en man som åtalas och dömd för mordbrand,

han har varit våldlös då han rökte i sängen. Spritbiträdet som åtalades för försök till mord frias ifrån det och dömds till misshandel han lider sedan tidigare av ett missbruk vilket resulterar i att han är våldsam. Mannen som dömd och åtalas för dråp visade tydliga tecken på sinnessjukdom och blir därför straffriförklarad. Han visade tydliga tecken på att han förre, under och efter dådet lider av en sinnessjukdom. Det finns ett fall som sticker ut på grund av vilket kön gärningpersonen har, det finns en kvinna som är underårig som åtalas och döms för barnamord. Kvinnan hade en lägre social status då hon arbetade som hembiträde. Kvinnan blev gravid med en man som var missbrukare men valde sedan att lämna honom för en annan som trodde att han var pappan till barnet. Hennes familj var inte direkt stöttande vilket gjorde att kvinnan kände sig osäker och barnet gick inte att rädda. Det är tydligt att de gärningspersoner som åtalades till vållande till annan död inte var utsatta på något sätt men de som åtalades för dråp, misshandel och barnamord hade blivit svikna av samhället.

Det vi inte ska glömma är att våldet ökar det minskar inte, allt fler faller offer för dåligt våld i vårt samhälle.

8. Didaktisk reflektion

Utifrån studien anser jag att man kan använda materialet för att undervisa om källkritik.

Eleverna kan få tillgång till de artiklar som har använts i uppsatsen eller så använder man av annan media som de letar fram själv. Men nu väljer jag att använda det material som jag har använt mig av. Det är viktigt att kunna väga två källor mot varandra. Om man börjar med att låta eleverna läsa medias framställning av brottet. Och sedan tar man med dom till arkivet i Lund. Då får de en chans till att se att det finns otryckta källor man kan använda sig av. Och man går till den riktiga källan än att bara se vad media skriver om brotten. Då kan eleverna jämföra och se från olika perspektiv.

Historia 1a1 syftar bland annat till att eleverna ska kunna söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttryckningsformer.

I det centrala innehållet står det:

”Tolkning och användning av olika slags källmaterial i digital och annan form”⁶⁷

Varje skola har ett ansvar att se till så att eleverna får kunskaper och kan uppnå de mål som behövs för att klara sig. Elever ska kunna ha en förmåga till att kritisk granska och bedöma det som han/hon ser och även kunna ställa frågor till källan som man har framför sig, vilket eleverna kan göra i detta fallet när de får en så pass ”äkta” källa som detta är. Det är viktigt att man lär ut källkritik i skolan då det behövs mer i dagen samhälle som elev är det viktigt att man får kunskapen om att man inte ska lita på allt man hör och läser utan att man måste kontrollera uppgifter eller i detta fallet väga källorna mot varandra.

Det som är viktigt att eleverna får se att det finns andra källor som inte är speciellt lätt tillgängliga.

⁶⁷ <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=1530314731%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DHIS%26lang%3Dsv%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa92a3#anchor1>

9. Referenser

Otryckta källor

Riksarkivet, landsarkivet i Lund Frosta och Eslövs domsaga häradsrätt

Microfilm

Arbetet åren 1950, 1951,1952 1955,1957

Skånska Dagbladet 1950, 1951,1952 1955,1957

Elektroniska Källor

Brottsförebyggande rådet, Dödligt våld i kriminalstatistiken,

https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800015061/1371914730264/2003_dodligt_vald_i_kriminalstatistiken.pdf 2019-08-19

BROTTLIGHETSUTVECKLINGEN I SVERIGE UNDER 1950-TALET

<https://svjt.se/svjt/1961/194> 2019-08-19

Professor Emeritus Alfred Petré, *STRAFFRI FÖRKLARADES OM HÄNDERTAGANDE INOM SINNESSJUKVÅRDEN*

<https://svjt.se/svjt/1961/194> 2019-08-19

Skolverket- ämne historia- centralt innehåll

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/loroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=1530314731%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DHIS%26lang%3Dsv%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa92a3#anchor1> 2019-08-19

Litteratur

Gustavsson, Martin & Svanström, Yvonne, *Metod guide för historiska studier*, studentlitteratur AB, Lund, 2018, upplaga 1:1

Hemmel, Jan, *skånska mord*, Kristianstads boktryckeri 2010

Klette, Hans, *Den svenska trafikbrottsligheten, Brott och straff*, Staffanstorps 1996

Persson, Johan, *Sveriges värsta massmördare: Gåtan Tore Hedin*, Storytel pocket, 2017

Swahn, Jan- Öjvind, *svenska mord - märkliga mordfall ur den svenska kriminalhistorien*, Ordalaget Bokförlaget AB, 2003

Tosh, John, *Historisk teori och metod*, studentlitteratur AB, Lund 2011

Von Hofer, Hans, *Brott och straff – Historisk kriminalstatistik 1750 - 2010 diagram, tabeller och kommentarer*, Stockholms universitet, 2011

Wångmar, Erik, *Ett obetydligt samhällsproblem: kvinnlig brottslighet i Sverige 1950 – 1959* Gidlunds förlag, 2016

Linnéuniversitetet

Institutionen för kulturvetenskaper

391 82 Kalmar / 351 95 Växjö

Tel 0772-28 80 00

kv@lnu.se

Lnu.se/kv